

BES^eDA

E L E K T R O N S K A K N J I G A

Josip Stritar

Dunajski soneti

O M N I B U S

BES^eDA

Josip Stritar

DUNAJSKI SONETI

To izdajo pripravil

Franko Luin

franko@omnibus.se

ISBN 91-7301-108-8

beseda@omnibus.se

www.omnibus.se/beseda

I

Ne bo še konca? Zdaj mi je zadosti,
do vrha jeza mi je prikipela.
Quos ego! da bi vse vas grom in strela!
Posluh, jaz eno hočem vam zagosti.

O da imel bi človek roki prosti!
Gorjača bi okrog ušes vam pela;
doklej, drhtal ti črna, boš norela?
Dovolj je sleparije in norosti.

Sramota, sveta jeza me pretresa;
Slovenci smo potrpežljivi osli,
ne pride se prehitro nam do mésa.

A zdaj počivajo naj drugi posli,
zagosti čem v kosmata vam ušesa,
potem razbijem vam ob glave gosli.

II

Človekov Sin je bil pač duša zlata;
on križ za nas je vzel na svete rame;
todà ko skrunila mu božje hrame
menjavcev, kupcev je drhal nosata,

in kar jih sploh živi o krvi brata —
srd, sveta jeza v prsih se mu vname,
bič v svojo blago, krotko roko vzame,
in zdajci, glej, preozka so jim vrata!

Oj pridi, rešenik, drhal razpodi
nesveto nam, ki se redí in pase,
a ljudstvo po puščavi lačno vodi.

Kaj bo trpelo to vse večne čase?
Gorjé, ubogi narod je na škodi,
po vrhu pa še svet mu krohota se!

III

Vsak svoje zakrament ima kreposti:
ta množi milost, ta nam vliva nove,
zakonske možu lajša ta okove,
ta zopet mašniku pomaga v posti.

Drugod je sedem jih ljudem zadosti,
pri nas še osmi, nove je osnove,
ki »sveto poprváčenje« se zove;
obilost v njem prejema se modrosti.

Oj blagor njemu, ki je med prvake,
ki v bratovščino je sprejet izbrano,
med strice, zete, kume te in svake!

Kakor bi trenil, vse je njemu znano,
omite v hipu vse so mu napake,
preskrbljen z dušno je, telesno hrano.

IV

Vse zna prvak, umé in ve, kar hoče;
poet besedne korenine puka,
na plesu, odru z gracijo se suka,
komedijant s koturnom nam klopoče.

Na glavo polože roke mu Oče,
in Platon je Andrej, in Kant je Luka;
kaj truda treba njemu je in uka,
ko je prvak, vse njemu je mogoče!

Apostoli možje so bili prosti,
dokler jih sveti Duh ne predrugači;
po tem pa vsega vedeli so dosti.

Ti v glavo učenosti si ne tlači;
obilost podeli se ti modrosti,
v Ljubljano pojdi ter se — poprvači.

V

Oj ljudstvo ti slovensko, zlata vredno,
pošteno, umno, kakršnih je malo;
kako si tem sleparjem v roke palo,
ki te v pogubo vodijo dosledno?

Pred svetom sramoté, grdé te vedno
in ti za vse jim to še daješ hvalo;
s častjo poprej si se imenovalo,
zdaj si ne upaš v družbo več sosedno.

Kako ti z blagom tvojim gospodari
ta zarod, samopriden in nesramen,
ki prid le in dobiček mu je mari!

Ti prosiš kruha — on ti daje kamen;
kaj ti še dosti dolgo ne slepari?
Bog te odreši tega zlega — amen!

VI

»Naučni slovník« hočete izdati
kakršne drugi imajo narodi;
prvaki, kaj se vam po glavi blodi?
Od strehe hišo jamete zidati?

Kedó ga hoče izmed vas pisati?
Pomagali si bodete s prevodi;
a moje ni, kar sosed mi posodi,
na svojih nogah mož poskušaj stati.

Drugod nikjer ne bere maš cerkovnik,
pri nas pa mora vse narobe biti,
tako da se nam smeje sam Germovnik.

Veliko mora sam se prej učiti,
kdor hoče pisati »naučni slovník«;
oj slavni vi slovenski Abderiti!

VII

Ab Jove! — S tabo začnem, sveti »Oče!«
Sè strehe vrabec nam na tla ne pade
brez tebe, v zbor nihče se ne prikrade;
vse vidiš tí, nič ni ti nemogoče.

Oblast od Drave tvoja je do Soče,
v té stavijo Slovenci svoje nade;
ti milosti deliš jim, ti »nagrade«,
do tebe vsak pošilja prošnje vroče.

Ti nam grmiš, ti delaš dež in jasno,
ti pišeš véliko in malo »pratko«;
Slovenija te moli enoglasno.

Kar hočeš, vse se ti izteče gladko,
četudi včasí zdi se nam počasno;
češčeno tvoje nam ime presladko!

VIII

Tí jeze bog si, nisi bog ljubezni;
gorjé mu, kdor v nemilost tvojo pade,
ker pozabiti nimaš ti navade,
ti maščevanja bog, neskončno jezni!

Strašní ukazi tvoji so železni;
ti v strahu stare vse imaš in mlade,
in duše verne molijo ti rade:
V nevolji svoji tí nas ne pogrezní!

Začetek vse modrosti je »bojazen«;
otrokom šiba poje novo mašo,
zato si mladim malo ti prijazen.

Izvoljenim le hraniš sladko kašo;
a kogar vdari roke tvoje kazen,
zapreš telesno mu in dušno pašo!

IX

»Sinú« puščica tretja naj zadene.
Ti, ki ime ti je italijansko
in v žilah sókrvco imaš germansko,
kaj tebe je prineslo med Slovene?

Med Nemci nisi našel svoje cene,
zato blago vse svoje pravdoznansko
prenesel sem v deželo si slovansko,
češ dete veseli se zlate pene.

Neumen nisi, to se mora reči;
oh, le predobro si Slovence sodil,
ti znaš očitno »več ko hruške peči«!

Prej z blagom si okrog po hišah hodil,
zdaj jeli vsi samí so k tebi teči;
kako še dolgo boš za nos jih vodil!

X

»Zet«, tudi tí si na kurulskem stoli!
Kedor otrok je »priden«, vse doseže;
ti mirno prvakuješ brezi teže,
zboruješ, kakor da sedel bi v šoli.

Ne vbrišeš se, če se ti ne dovoli,
v besedne ti ne vrivaš se tepeže;
če ti jezika »Oče« ne razveže,
molčé sediš, ne šepetaš nikoli.

Ročico kvišku pomoliš, učenček,
ko hočeš ven ter tiho greš iz klópi,
izvoljeni očetov ti rejenček!

Očetu hvalo poj in ženski jopi;
pokonci moško nosi svoj grebenček
ter vsako leto v višji razred stopi!

XI

Tí med slovenske štet si literate,
ker v knjigi nas učiš, kakó se kuha,
pekó se piščeta, solí se juha,
kakó se razne mešajo solate.

Ti znaš najbolje peči karbonate,
ni čudo, ako nisi brez napuha,
okusa tebi treba ni in duha,
da le jedila ga imajo zate.

Visoke misli svoje in globoke
in vzore, ki rodé se v tvoji glavi,
zavil si nam v pastete svoje roke.

Ne bom zabavljaj; *pater*, oh, *peccavi*,
kaj dé, da nam le delaš dobre cmoke,
če cmok si sam, ki se težkó prebavi!

XII

Bog plati Vam nauke literarne,
v podlistku razložene mi »Naroda«,
kaj je novela, kdaj je pesem oda,
in več modrosti take suhoparne.

Kazali poti meni ste nevarne;
Vaš nauk, upam, ni mi bil brez ploda;
privrela z njim na mlin mi spet je voda
ter zavrtila kamene nemarne.

Lepó sem pesem hotel Vam zapeti
za hvalo, ki iz srca mi izvira;
zdaj vidim, prave nisem znal zadeti.

Kar rekel sem, vse pesem ta podíra,
končano skoraj kam je tréba šteti?
Ne vem, je oda ali je — satira!

XIII

»Dolina solzna«, če mi ni po godi,
naj grem iz nje, veleivate mi, spešno!
Tak svet mi dajete — To je pregrešno,
oj, Vi kristjan pobožni, sram Vas bodi!

»Dolina solzna« — sama cerkev sodi
tako — in Vam, gospod, se zdi to smešno?
sveta gorjé tajite neutesno,
ki vsi pod njim zdihujejo narodi!

Vam dobro se godí — lepó, jaz tudi
potrebne ravno ne pogrešam hrane;
kaj dé, če drug se poleg naju trudi!

Kragulja, ki človeštvu kljuje rane,
gospod profesor — ne bodite húdi —
ne preženéjo »šalice« neslane!

XIV

Oj učenik slovenskega jezika,
kako ti lepa je naloga dana!
Mladina, za vse lépo, blago vžgana,
očeta naj te ljubi in vodnika.

A če nikogar tvoj poduk ne mika,
če učenost je tvoja vsa neslana,
mladini pusta, neprebavna hrana;
tedaj ti nisi vzor nam učenika.

Kdor vedno »ribo« le in »raka« sklanja,
temné skrivnosti jorove razklada,
komur je slovnica vrhunec znanja,

Abuna Soliman je Iliada,
on od slovenščine mladost odganja,
mladost, ki nam tolažba je in nada!

XV

Vrtí, spreminja čas se brez prestanka!
Prej časa, novcev bilo je izguba,
zdaj rodoljubje *pase* rodoljuba;
skrbi za svoje, kakor mati, stranka.

Temù se grošna v zakon dá meščanka,
tam onemu je »sinekura« ljuba;
in tega uda narodnega »kluba«
ravnateljja izvoli nova »banka«.

Ko vrže vlada kako jim »koncesijo«,
huj, zbirajo okoli nje se kavke
ter tiho v lepi zložnosti delé si jo!

In ljudstvo, kake imaš ti opravke?
Ti stradaš, moliš, hodiš za procesijo,
ti vpiješ: Slava! —ter plačuješ davke!

XVI

Kedor je rodoljub, ne ker je »moda«,
črtí prepire prazne in razpore,
storiti iz srca želí, kar more,
v razvoj in srečo dragega naroda;

a zraven sveta mu je luč, svoboda,
gojí visoke v prsih, jasne vzore,
pogled mu čez domače sega gore:
Kam ták naj ide? vprašam vas, gospôda!

Dve stranki ímate sedaj v Ljubljani —
ker tretja noče se še prav roditi —
ni mesta mu na tej, ne oni strani .

Tam narod svoj bi moral zatajiti,
a k vam svobodoljubje njemu brani;
težkó človeku je Slovencu biti!

XVII

Hinavstvo, zavijanje, lumparija,
prekanjenost lisičja, zvitost kače,
politika se zdé vam vse zvijače;
klin s klinom, z lumpom lump naj se pobija!

Krivi naj se pravica in zavija;
poštenost, plemenítost so igrače!
Obrekovanje, laž, če ni drugače —
dovoljena je vsaka grdobija.

Slabó ne more dobrega roditi,
noč z dnevom, laž z resnico se ne druží;
kaj moglo bi iz take zveze priti?

Pred mašo mašnik ne brazdá po luži;
poštenemu je rodoljubu biti,
svet bodi sam, kdor sveti stvari služi!

XVIII

Pisatelji slovenski, časnikarji!
Kako surovi ste, neotesani;
bosí, nevmiti in nepočesani,
po govoru, vedenju ste drvarji!

S peresi ne, vi pišete z loparji!
Če v mislih ste, v jeziku telebani,
vi ménite, da pravi ste Slovani;
kje plemenítost v vašem je slovarji?

V psovanju svojem strašno ste zgovorni;
z »nemčurji«, »mavtarji«, »liberaluhi«
nam pridno bogatite jezik vborni.

A kakor goba ste v humorju suhi,
v salonu, kakor v coklah kmet, okorni;
za vso lepoto slépi ste in glúhi.

XIX

»Boriš se vedno ti samo s prvaki,
vse nanje tvoje letajo puščice,
le njih napake vidiš in krivice;
glej, kaki so nemškutarji!« — »Enaki!«

»Zakaj ne mahaš njih?« — »Prijatelj, čaki!
Lepó po vrsti vse! — Najprej resnice
pri sebi mi iščimo in pravice;
samí najpréj bodimo poštenjaki!

Ti Schreyi, Schafferji in kar gospôde
enake je, kaj meni ti? — Sramoto
ko v naši krvi čutim, ta me bôde.

Napako tujo vidim pač in zmoto,
a iz domače dvakrat več je škode;
ta peče me, ta vnema mi togoto!«

XX

Puščice prožil z lahkega sem loka
v prvaško neprijazno mi krdélo;
lahkó jih nekaj je mimo letelo,
preveč se v jezi mi je tresla roka.

Zdaj molči, jeza! — Žalost mi globoka
v prijazne svojcev vrste vodi strelo;
potrebno, vidim, vendar bridko delo!
Kaj čem? — Ljubezen *pokori* otroka.

Ne, strel ne bodem streljal! — Morebiti
krivico, nehote, komu bi storil,
hudó bi bilo mi koga žaliti.

Iz srca bodem v srce jim govoril;
o da bi mogel z upom se tešiti,
da izmed vseh en sam se je spokoril.

XXI

Ko tožil sem o žalostni usodi
dežele naše, ki jo síni plenijo,
najboljši síni, kakor sami menijo —
mí vemo, da je jih samopašnost vodi —

tešili so me znanci: » Miren bodi!
Glej nado našo, *mlado* glej *Slovenijo*;
bodočnost njena je, visoko ceni jo!
Rešitev pride nam po mladem rodi.

Ta zarod pojde, z njim njegovi zbori,
nesramnost z njim in samopridnost pade;
z njim vsi domači minejo razpori.

Krmilo pride v čile roke mlade,
nové močí, visoki, blagi vzori« — —
O kjé ste, sladke moje srčne nade!

XXII

»Kje *mlada* je *Slovenija*, oj kje je?
Popotniku, prijatelj, mi naznani!
Priromal sem iz daljne, tuje strani,
da srce se domá pri njej ogreje.

Kje so možje, za vzvišene ideje,
za dom, človeštvo in resnico vžgani?« —
»Slovenija! — Tu ena je v Ljubljani!
A mlada? — Ne! — Ideje?« — Mož se smeje!

Odgovorilo se mi je dvoúmno,
ko v Maribor ubil sem pri »Narodi«;
»Primorec« rajni gledal me je sumno.

»Tu ali tam odgovor jasen škodi!«
Novín ščipánje vseh je nepogumno;
kam, vraga, naj še človek vprašat hodi?

XXIII

»Možjé, zakaj sedímo tu pokojno?
Pred nami laž šopiri se, krivica,
nesramnost ne zagrinja dnevu lica,
grdob krdelo širi se nebrojno!

In ti, zastavo dvigni nam trobojno,
orožje svetlo suče naj desnica;
dom kliče nas, *svoboda* in *resnica*,
naprej, in zmaga venča sveto vojno! —

Kakó? Kaj vidim? — Nikdo se ne gane?
Sovražno pláši vas, možje, krdelo?
Preveč močí nasproti vam je zbrane?

Boríli se ne boste za deželo?
Za svojo mater strášijo vas rane? —
Naprej, pa naj si sam razbijem čelo!«

XXIV

Ko je na Dunaju — oj duša blaga!
Kakó žè vsem, kar je lepó, se strinja;
kakó prvake iz srcá preklinja!
Človeka ne bojí se tu ne vraga.

Nad vse resnica sveta mu je draga,
nikoli misli on ne izpreminja;
poštena vsaka njega je stopinja,
nobena izkušnja ga ne zmaga.

Odide — mine leto — že se skisa;
mož druge vere, drugega je dúha,
poštene ni besede več ne spisa.

Vrté se misli mu okrog trebuha,
prijatelj gnilega je »kompromisa«,
na narodnem drevesu veja suha.

XXV

Slovenija, dežela ti ubožna,
neimeniten krajček si Evrope,
a literatov imaš cele kôpe;
ti v pisariji silno si premožna.

Vseh vrst pisavcev družba tu je množna:
tu Goethe, tu Shakespeare je, Dante, Lope,
Cervantes, Heine, Swift, Jean Paul in Pope;
posvetna so peresa in pobožna!

Premogel ni težave še slovníške,
napoti mož že peš se k Hipokreni,
popiše iz Ljubljane pot do Šiške.

Ta »Servus-Petelinčka« posloveni,
»dopis« v predale pošlje ta noviške:
pisatelj je — in lovor je poceni!

XXVI

Če k suknji »gumb« privežem si za silo,
ne štejem se za to še med krojače,
ki suknje, plašče delajo in hlače,
zakaj? — Saj jih je že tako obilo!

Kedór staknil pri nas je »bilo« z »milo«
enkrat po sreči, od veselja skače;
vrstí se med parnáske postopače
in teto imenuje pevsko vilo!

Otroci smo si hišice gradili,
za kratek čas, ne na ogled ne v rabo;
če kdo prišel je, že smo jih razbili.

Igrati z rimami, ni ravno slabo;
kar spišeš, kaži, čitaj svoji »mili«,
potem zakuri peč — in mir bo s tabo.

XXVII

Komur je Gracija se nasmejala,
vse sme; postavi se lahkó na glavo,
poreden, grób je — vse mu vpije »bravo!«,
vse prístoji, resnoba mu in šala.

Beseda drzna — njemu prav je pala!
Igrá z jezikom, zvija ga šegavo,
vsi elegantno mu slavé pisavo;
kar on počnè — gotova mu je hvala.

Andrejčkov Jože, s škornjami čez ramo,
mehur za pasom čez pisarsko polje
korakaš peš, ponujaš svojo »kramo«!

Za mizo pri kozarcu dobre volje
poslušamo te radi — eno sámo,
tobak tvoj, Jože, ne diší najbolje!

XXVIII

Gospod, despót slovenskega jezika!
Pred nami ti, za tabo mi korakamo;
po trnju, čez krtíne pót pretakamo,
prešernega nam Bog je dal vodníka!

Porednost tvoja z nami je velika:
zdaj skočiš brez potrebe, mi vsi skakamo;
ko se ti ljubi, sedeš, — zopet čakamo;
pokorščina ovčic te silno mika.

Od truda in od žeje skoraj sahnemo,
kakor pod kapom pot nam s čela kapa;
postoj en čas, da malo se oddahnemo!

Častiti družbi vsej uhaja sapa;
počakaj, da si grlo malo splahnemo —
jaz stežka še dohajam Haderlapa!

XXIX

Slovensko zgodovino literarno
učiš; iz tebe naj modrost zajema
mladina ter navdušenje si vnema,
ki ne vgasí življenje ga viharo.

Učenje tvoje strašno je nemarno:
»Prešerna pesnik ta — in ta posnema
Koseskega. « — Prekrasna res sistema!
Kaj hočeš s to modrostjo suhoparno?

»Prešernovič je, kdor ljubezen peva;
ljubezen dalje, čut je subjektiven:
med subjektivne ergo naj se deva!

Kedor ne ljubi — ta je objektiven!« —
To dan na dan mladini se premleva;
nam zdi se nauk ta strašnó — naiven!

XXX

Tí hočeš zabavljáti mi, sirota?
Ti, srakoper, ki še za stáro skaka?
Med perjem še cvetè ti »mišja dlaka«,
perut dolgosti nima še života!

Potrebna ti je gnezda še gorkota,
prezgodaj si iz njega palo, spaka.
Če usuje dež se nate iz oblaka,
perut bi starke bila ti dobrota!

Prehitro nje popustil si zavetje.
Ko repka ti za palca pol poganja,
že čivkanje se tvoje zdi ti petje.

Tvoj kljunček ni še vaje prav zobanja,
in vendar jezno — smešno mi početje!
V mé, kosa trdokljuna, se zaganja!

XXXI

V zelenju pišem »dunajske sonete«.
Že cveti jablanam se obletevajo,
marjetice, zlatice razcvetevajo
in rože so uže na pol razpete.

Veseljje v krilu je narave svete:
metulj se ziblje, sladko ptice pevajo;
stvari vse radost svojo razodevajo,
v preblaženi ljubezni mladi vnete.

In jaz? — Ko cvetje, petje me obdaja,
ko ljubi vse, kaj hočem jaz početi?
Srd, jeza, čutim, v prsih se mi taja.

Prvak naj pride, hočem ga objeti!
Velíka moč cvetočega je maja.
Mirújte, zabavljivi zdaj »soneti«!

XXXII

»Na vse strani mahati brez ozira,
puščice, s črnim žolčem napojene,
v može prožiti čislane, poštene:
tó veselí ga— strast mu je satira.«

Oj ne! — Miru željan sem, ne prepira,
zavist ne vodi in sovraštvo mene;
častil bi rad, ljubiti strast me žene,
v *možá* se radostno oko mi upira.

Kjer morem, jaz spoštujem rad visoko;
pokažite med sabo mi junaka,
odkrijem se, priklonim mu globoko.

Pokažite med sabo mi — Deáka —
oh, radosten možu poljubim roko,
in oda bo potem mi pesem vsaka.

XXXIII

Dopisi mi pošiljajo se gosti,
nevoljni, da med mojimi soneti
najslabši tebi merjen je, deveti,
ker v srce nisem prav te znal zabosti.

Velé mi, če imam kaj mozga v kosti,
da mi od konca delo je začeti,
svoj prožni lok še enkrat mi napeti,
klečéplaz, v te, da bode ti zadosti!

Ko vse naštel bi, kar jih vem, historije:
kák »narodni molítvar« trdovratni
v katoliškem je društvu, kakšen v zboru je,

kák v »klubu« on in v družbi je privatni
in kákovšenv čitalničnem prostoru je:
»zaprl bi sapo« zgagi tej zagatni!

XXXIV

Hinavca, pismouka, farizeja
če božji sin ni mogel sam trpeti,
kako bi jaz ga mogel rad imeti,
jaz, na človeštva deblu šibka veja?

Ljubezen me navdaja najgorkeja
do vseh ljudi, kar jih živí na sveti,
ne morem za hinavca se ogreti,
naj sili me zapoved najostreja.

Soneti moji, menim, dosti pričajo:
s prvaki nisem bogve kaj priljuden;
njih grehe in sleparstvo pridno bíčajo.

A jaz jih bičati ne bodem truden,
dokler slepíti se ne navelíčajo;
nad vse pa mi hinavec je ostuden!

XXXV

Posebne so kreposti škapulirja,
ki, čujem, nosiš ga na golem vrati,
ti najpobožnejši med advokati!
Kar svetega je svéta, k tebi dirja.

Vse tercijalke z Vodmata do Mirja
bosé do tebe romajo po blati;
če drug noben, ti moreš pomagati,
samo — ne brez petičnega mehirja.

Sancta simplicitas! — Tí iz pobožnosti,
smejé se, kuješ trde rumenjake,
sram ni, poklekar, te v debelokožnosti!

Drugje ti prílike ne najdeš take;
da z Bogom si in vragom v lepi zložnosti,
za tó, pobožnik, šel si med prvake!

XXXVI

Lepó čemrljem v gorkem je poletju:
obilo paše jim po polju, v resi je,
povsod cvetó medene jim koncesije;
brenčoč letévajo okrog po cvetju.

Obnožje, strd, zelego v prizadetju
množé si v enem, vzeti ne dadé si je;
s strupenim želom, ki jim zad v telesi je,
boré se hrabro v máhovem zavetju.

A ko jesen je, o kako medlevajo!
Od dne do dne bolj redki siromaki
život z životom zmrzli si ogrevajo.

Srtínci, ostrozbadni prej junaki,
zamolklo zdaj, otožno pobrenčevajo. —
Kaj pravite podobi tej, prvaki?

XXXVII

Oj vi politiki visoki, slavni!
Kakó izbornó posel svoj umejete!
V sklepávanju na prsih gómbé štejete:
Pojmò — ne pójmo — pójmo v zbor državni!

V Beč silna móč vas vleče starodavni,
modró tam klop širokoplatni grejete;
zakaj, to veste vi, a nam se smejete,
ker mislimo, da dedci ste veljavni.

Modrost, móžje, globoka vašá taka je:
Dragó je vse, drag živež, draga mrva,
težavno zdaj življenje siromaka je.

Prislužka treba je za sol, za drva,
ker geslo pravo pravega prvaka je:
»Za vero, carja, dom« — *a ta je prva!*

XXXVIII

Ni sram, prvaki, strašne vas ubožnosti?
Vi, ki samí se stavite najviše,
povejte mi, kedo iz vaše hiše
zasvetil nam se je v posebni zmožnosti?

In vendar ímate dovolj priložnosti;
poskusi eden naj, do danes ní še:
pošteno pesem, v prozi naj kaj spiše;
ne kažite se vedno v bosonožnosti;

Iz svojega nam dajte kaj peresa,
kaj takega, da bode sad kreposti;
do zdaj še nismo videli ničesa:

ni dela, kjer potreba je modrosti;
ni verza, ki ne žalil bi ušesa,
ni spisa strokovnjaške učenosti!

XXXIX

Bolezen nova, grdo oportunistvo!
Močvir, ki že topiš nam v kali nade,
ki v te zagazil je Sloven do brade:
kako naj ti po naše rečem? — Kljunstvo!

Tí paznoúho zajčje trepetunstvo!
Beseda krepka ti iz ust ne pade,
predevaš sklepe, kakor mačka mlade;
preklete ti vsestransko omahunstvo!

»Ta stvar je lepa, dobra res v principu,
a zdaj ne gre, neugodne so razmere;
to je grdó, a dobro v tem je hipi.« —

Prvaki, sploh možaki stare vere,
v tej novi vedi že ste prototipi,
dognani strokovnjaki polne mere.

XL

Srce mi krvaví, plamtí mi jeza;
v fevdalstvo, hlapčevstvo in zagorjanstvo
vklenili nam pošteno ste slovanstvo;
nečastna družba mi, ostudna zveza!

Da vedno delj okrog po svetu seza
to žalostno o nas, Slovanih, znanstvo,
storilo vaše je neotesanstvo,
ki nas v sramoto vedno bolj pogreza.

Svet čuje naj moj glas: Mi nismo taki!
Sovražniki ideje nismo nove,
svobodomorci, hlapci in mračnjaki!

Kedo je kriv, da svet tako nas zove?
Oj ti, moj rod slovanski, blagi, jaki!
Razbíj sramotne skoraj že okove!

XLI

Prijazni, oj prvaki, niste meni,
prizadejal sem mnogo vam preglavice,
na téme zbral nekoliko žerjavice;
od jeze, slišim, bíli ste zeleni!

Sonete moje hvali svet pošteni;
dajalí so prijetne vam »zastavice«,
v družini in v Čitalnici zabavice;
zdaj maščevanju čas je zaželeni!

Izpoved mojo čujte: Jaz svobodi
iz srca vdan sem — mirno poslušajte!
V politiki poštenje mene vodi;

temo sovražim — kamen pobirajte!
za mir gorim in spravo med narodi;
Slovenec liberalen sem — metájte!

XLII

Saj čutiš sama že, prvaška stranka,
stebri da tvoje se majó oblasti;
ti veš, da skoraj ima vse razpasti;
kedáj, ne zdi se težka mi uganka.

Kar si stvarila, nima nič obstanka,
nič noče več ti vzhajati in rasti;
vsak dan si manjša — kdo te ima v časti?
Več ne pomore ti nobena »banka«.

Nekoliko se časa gospodari
z lažjo, zvijačami in sleparijo;
nazadnje vsak lažnik se sam pokvari.

Otroci pen se zlatih veselijo,
odrasli človek vmiče se prevari:
torej zapri že svojo »kramarijo!«

XLIII

Nerodovitna, kakor tla na Krasi,
Slovenija je naša mati skopa,
pritlíkav rod po njej, neslaven stopa;
kje mož kàj vreden zdaj se nam oglasi?

Nekdaj so, bratje, bili drugi časi:
Prešerna smo imeli, Zoisa, Čopa,
Kopitarja poznala je Evropa;
še pomnijo jih starci sivolasi.

Iz srca mater svojo so ljubili,
preblage duše, za vse lepo vžgane,
brez prida sebi, zanjo se trudíli!

Na slabše vedno svet se preobrača;
kdor zdaj pri nas za dom z mezincem gane,
molí že roko, da se trud mu plača.

XLIV

Ví hočete mi biti kristijani?
Ne strinja s kristijanstvom se prvaštvo:
ljubezen Krist učil je — vi sovraštvo;
on luč je ljubil — vi temì ste vdani.

Kroták, usmiljen on — vi ste tirani;
bogastvo ljubite — on siromaštvo;
sovražil laž je — vam je laž junaštvo;
po kateri ste podobni vi mu strani?

Preganjan bil je on — a vi preganjate;
oznanjal mir je — boj vi med narodi;
hinavstvo je črtíl — vi se mu klanjate.

Fanatiki ste vi — on milo sodi;
on križ je nosil — *vi se nanj naslanjate*:
o pojte iz svetišča, sram vas bodi!

XLV

Materialnost, neozdravna kuga!
Če krivo mi skrbnó oko ne sodi.
na mladem tudi že se kažeš rodi;
mladina bila nekedaj je druga!

Ko mislim to, srce mi tare tuga;
pomočka jaz ne vidim taki škodi;
za upom zrem, ki plava mi po vodi;
prvak, poglej, to tvoja je zasluga!

Vse še bi pretrpela domovina,
kar je grešilo se; to je najhuje,
če upanja ne kaže več mladina.

Plevel razširjen težko se izruje,
ne zmaga plemenita ga rastlina; —
gorje mu, kdor mladino pohujšuje!

XLVI

Molčanje lepo res je, modro delo,
ki misli: kar ne peče te, ne gási!
z njim človek sitnosti ne nakopá si,
celo koristi svoje bo imelo.

A vendar, bratje, meni bi se zdelo
molčali smo dovolj — prišli so časi,
da jasna, krepka se beseda zglesi,
ki reče: To je črno, to je belo!

Da vse nam gre narobe, kaj je krivo?
Povedati je treba to med brati:
molčanje naše prepotrpežljivo.

Čas je, da že prestanemo mižati;
pomislite, vam príporočam živo:
tuj greh na grehe drugih je molčáti.

XLVII

Ker, kakor vi, pobijam jaz prvake,
ne mislite, da sem na vaši strani!
Poštenje mi hoditi z vami brani;
vesel pomoči, družbe nisem take.

Brezvestne stranke šibam jaz napake,
a materi zvestost srce mi hrani;
vi tuji domovini ste udani,
torej ločimo skoraj že korake!

In vi, soneti, po deželi ídite;
če vas prvak preklinja, to ne škodi;
saj vi mu tudi mnogokaj izpridite,

le prestavljaček milosten vam bodi!
Nikomur se podobni mi ne vidite,
ko v strašnem nemškem gledam vas prevodi!

www.omnibus.se/beseda

ISBN 91-7301-108-8